

Kurt Waldheim. «Det er ydmykende å vite at jeg gjennom ti år arbeidet iherdig for en mann som løy bevisst om sin fortid og at jeg til og med forsvarte ham offentlig».

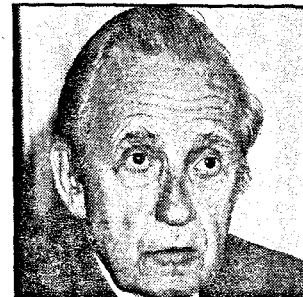

Trygve Lie, «en enkel mann som baserte seg mer på bondefulhet og det han kalte sin politiske nese enn på intellektuelle anstrengelser og diplomatisk arbeid.»

Sir Brian Urquhart – generalsekretærenes høyre hånd:

Bergens Tidende 29/10-87

Waldheim en løgner, Lie holdt ikke mål

Sir Brian Urquhart har skrevet bok om sitt liv i FN som generalsekretærens nærmeste medarbeider. To av dem har han lite til overs for. Men Dag Hammarskjöld beskrives som «den mest enestående personlighet jeg har møtt i det offentlige liv».

ULF ANDENÆS

LONDON: Gjennom 40 år, inntil sin avgang i fjor, arbeidet den britiske diplomaten sir Brian Urquhart som høyre hånd for FNs skiftende generalsekretær. To av dem holdt ikke mål, etter hans syn: Østerrikeren Kurt Waldheim og nordmannen Trygve Lie. Det står å lese i Urquharts memoarbok, som blir utgitt i London i disse dager.

Waldheim var den verste. Som generalsekretær i FN levde Østerrikes nåværende president «et liv i løgn», til umåtelig skade både for verdensorganisasjonen og sitt eget fedreland, mener hans tidligere stedfortreder. Trygve Lie syntes Urquhart nærmest synd på. Nordmannen hadde ikke de egenskaper som trengtes for å fylle oppgaven, skriver han.

Holdt for narr

FN-veteranen er tydelig fylt av bitterhet mot Waldheim, som etter hans syn holdt alle sine medarbeidere for narr da han var generalsekretær.

«Gjennom ti år i FN besvarte Waldheim alle spørsmål om sin krigstjeneste med å si at han ble såret på østfronten i 1941, ble rekonvalesent og forlot hæren for å gjennomføre sine rettsstudier året etter. Han hevdet til og med at han og hans familie hadde vært antinazister. Alle vi som var hans medarbeidere trodde på det han sa og vi gikk ut med

sterke imøtegåelser når det fra tid til annen dukket opp beskyldninger om hans fortid», skriver Urquhart.

«Nå vet jeg at Waldheim løy systematisk gjennom 40 år om sin krigstjeneste. Han trodde sannheten var en hemsko under hans ustanselige jakt etter offentlige posisjoner og embeter. En slik holdning gjør ham enda mer uegnet for høye embeter enn hva han måtte ha foretatt seg som offiser i Hitlers hær», fremholder Urquhart.

«Waldheim-episoden er fremfor alt et eksempel til skrekk og advarsel om hvordan regjeringer og særlig stormaktenes regjeringer utpeker den fremste embetsmann i verden», fastslår han.

En middelmådig streber

Waldheim var en middelmådig streber, skriver Urquhart. «Jeg må innrømme at han gjorde det bedre som generalsekretær enn jeg hadde regnet med på forhånd. Han kunne vise beslutsomhet og endog, ved visse anledninger, mot. Men han manglet visjon, integritet, inspirasjon og lederevne, egenskaper som FN trenger så sårt».

Urquhart og hans kolleger ble dypt frastøtt av å se hvordan Waldheim ødela embetets verdighet gjennom en ammassende kampanje for å bli gjenvalgt til en tredje periode. «Waldheims opptreden ble en stående vits i FN-miljøet, alle innen synsvidde ble utsatt for hans innpåslitne smisking og mas. Ministre og diplomater hastet nervøse gjennom korridorene, i frykt for at generalsekretærens velkjente hånd skulle klenge seg til armen».

«Waldheims blinde ærgerrighet av-

slørte en forbløffende mangel både på selvspekt og på omsorg for FNs rykte. Det er ydmykende å vite at jeg gjennom ti år arbeidet iherdig for en mann som løy bevisst om sin fortid og at jeg til og med forsvarte ham offentlig», skriver Urquhart.

Blant de andre generalsekretærer i FN har han uforbeholden beundring for Dag Hammarskjöld — «den mest enestående personlighet jeg har møtt i det offentlige liv» — og høy respekt for U Thant og Perez de Cuellar. Men Trygve Lie betraktet han åpenbart som en nokså håpløs generalsekretær.

Lie et antiklimaks

Valget av Trygve Lie var «litt av et antiklimaks», når man visste hvilke fremstående skikkelser som var blitt foreslått, deriblant Eisenhower, Anthony Eden og Lester Pearson, skriver forfatteren, som var personlig assistent for Lie fra 1946 til 1949. «Det ble ikke tatt hensyn til hvem som var best kvalifisert. Ettersom de ulike parter ikke kunne bli enige, samlet de seg om den ukjente Lie som en politisk brukbar løsning».

«Jeg fikk erfare kynismen ved hele valgprosessen. Den amerikanske representanten Ed Stettinius kom bort til meg der jeg satt og spurte om jeg kunne peke ut Lie, som han ikke greidde å uttale navnet på. Jeg lyttet derfor med mistro da den samme Stettinius i neste øyeblikk foreslo Lie til vervet som FNs generalsekretær og roste ham som et navn på alles lepper, en skikkelse kjent for hele verden, en foregangsmanntil de allierte nasjoners kamp for frihet osv. Jeg var ennå ikke blitt vant til storpolitikkens ta-

lemåter og følte harme sammen med et stikk av uro for fremtiden».

«Lie hadde gjort en sørefull innsats for sitt land under krigsårene. Men som generalsekretær i den nye verdensorganisasjonen var han på sviaktende grunn. Han var en enkel mann som baserte seg mer på bondefulhet og det han kalte sin politiske nese enn på intellektuelle anstrengelser og diplomatisk arbeid. Han var mistenksom av natur som lett for opp i raseri. Han voktet skinnsykt sin posisjon, samtidig som han var usikker på den. Han ville bryte opp fra et offentlig arrangement hvis han følte han ikke var blitt bra nok plassert. Diplomaten Gladwyn Jebb forteller om en middag til ære for Eden der Lie vandret inn i bankettsalen på forhånd og byttet om bordkortene slik at han selv fikk hedersplassen».

«Lie hadde fysikken til en gammel idrettsmann som har latt kroppen forfalle. Han var svær til å spise og drikke, kunne bli mørkerød i ansiktet under raseritbrudd, da han skalv i kjakene og bannet i uforståelige og illevarslende vendinger på norsk». Slike opptrinns førte vanligvis til at de nærmeste medarbeiderne brøt ut i latter, noe som «ikke gjorde tingene bedre».

De underordnede satte økenavn på Trygve Lie, etter at de under et opphold i Genève hadde fått en diskret forespørsel fra byens politisjef om delegasjonen hadde sikkerhetsproblemer. Hvordan kunne det ellers ha seg at FNs generalsekretær forsvant ut om natten inkognito? Da forholdet ble nærmere undersøkt, viste det seg, til delegasjonens munterhet, at Lie hadde stukket på nattklubb under dekknavnet «Rodney Wit-

herspoon». «Etter dette var han bare Rodney oss imellom», skriver Urquhart.

Ukontrollert

Urquhart fant det vanskelig å arbeide for Trygve Lie. «Med rette eller urette følte jeg at han var ukontrollert og ulikevektig, ofte revet med av øyeblikkets sinnsstemning». Det endte med at det skar seg helt mellom generalsekretæren og hans britiske medarbeider, som flere ganger prøvde å skifte jobb.

Kanskje har jeg og andre vært for kritiske i vår bedømmelse av Trygve Lie, medgir Urquhart. Han gjorde så godt han kunne, i en verdenssituasjon som satte ham på de hardeste prøvelser. Ikke minst i Palestina under opprettelsen av staten Israel og under Korea-krigen arbeidet han hardt for å gjennomføre FNs vedtak. Å lede FN under McCarthy-tidens kommunistysteri i Amerika var heller ikke lett.

«McCarthys heksejakt brøt med FN-sekretariatets moral og Lies lederskap. Lie prøvde å beskytte sine amerikanske underordnede gjennom å samarbeide med landets myndigheter under etterforskningen. Derved trodde han at han kunne renvaske de som sto under mistanke».

I normale tider kunne vel det ha vært den beste linje, men tidene var ikke normale. Lie havnet i en uholdbar stilling. Ved å samarbeide med etterforskerne oppnådde han ikke annet enn å skjærpe appetitten til de som gjennomførte heksejakten og gi troværdighet til deres anklager. Samtidig tapte han tilliden hos sin stab, skriver Sir Brian Urquhart.

AFTENPOSTEN BERGENS TIDENDE

109638